

Eduskunnan lakivaliokunta
LaV@eduskunta.fi

Dnro K2025-28
6.10.2025

Lausuntopyyntönnö: HE 124/2025 vp, lakivaliokunnan kuulemistilaisuus 7.10.2025

SÄHKÖISEN TIEDOKSIANNON ENSISIJAIKUUTTA VIRANOMAISTOIMINNASSA KOSKEVA LAINSÄÄDÄNTÖ

Suomen Asianajajat kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esityksestä eduskunnalle sähköisen tiedoksiannon ensisijaisuutta viranomaistoiminnassa koskevaksi lainsäädännöksi.

Yhtenä Suomen Asianajajien sääntömääräisenä tehtävänä on seurata oikeuskehitystä maassa ja lausuntoja antamalla sekä aloitteita tekemällä tarjota kokemuksen-sa yhteiskunnan käytettäväksi. Suomen Asianajajien oikeuspoliittisen työn lähtö-kohta on oikeusvaltion turvaaminen. Lausunnoissaan Suomen Asianajajat pyrkii painottamaan oikeusvaltioperiaatteen toteutumiseen, oikeusturvaan sekä oikeuden saavutettavuuteen, perus- ja ihmisoikeuksien sekä asianajajakunnan itsenäisyyden ja riippumattomuuden turvaamiseen liittyviä näkökulmia. Pyydettyä lausuntona Suomen Asianajajat esittää seuraavaa.

Suomen Asianajajat ja tukipalvelulaki

Suomen Asianajajat on asianajajista annetun lain (496/1958) tarkoittama yleinen asianajajayhdistys, jolla on julkisia hallintotehtäviä. Lakivaliokunnassa käsiteltävänä oleva lakiesitys koskeekin suoraan myös Suomen Asianajajia, sillä hallinnon yhteisistä sähköisen asioinnin tukipalveluista annetun lain (571/2016, jäljempänä ”tukipalvelulaki”) 5.2 §:n mukaisesti Suomen Asianajajat saa käyttää tukipalveluja julkisten hallintotehtäviensä hoitamiseksi. Velvollisuutta tukipalvelujen käyttämiseen ei kuitenkaan ole.

Hallituksen esityksessä kuvatuin tavoin monilla viranomaisilla on käytössään juuri heidän hallintotehtäviensä hoitamiseen suunniteltu asiointi- ja toiminnanohjausjärjestelmä. Myös Suomen Asianajajilla on tällainen järjestelmä ja sen avulla käsitellään sekä myös tiedoksiannetaan asianajajia, julkisia oikeusavustajia ja luvan saaneita oikeudenkäyntiavustajia koskevat valvonta-asiat sekä muut asianajajia koskevat päätökset, kuten Suomen Asianajajien jäseneksi hakeminen, jäsenyyden päättäminen ja sivutoimiluvat.

Vuonna 2024 Suomen Asianajajien yhteydessä toimivassa valvontalautakunnassa tuli vireille 643 asiaa ja asioita ratkaistiin 622. Keskimääräinen asioiden käsittelyaika oli 11 kuukautta.

Suomen Asianajajien asiointijärjestelmä hyödyntää tukipalvelulain 3.1 §:n 4-kohdan tarkoittamaa tunnistuspalvelua. Suomen Asianajajien asiointipalvelu ei kuitenkaan hyödynnä tukipalvelulain 3.1 §:n 7-kohdan tarkoittamaa viestinvälityspalvelua.

Siitä huolimatta, että tukipalvelulain mukaista viestinvälityspalvelua ei käytetä, hoideaan suurin osa Suomen Asianajajien julkisista hallintotehtävistä sähköisesti mukaan lukien päätösten tiedoksianto. Viestinvälityspalvelun käyttöönotto ei toisi muutosta tilanteeseen, sillä käytännössä kirjepostitse lähetetään asiakirjoja vain sellaisille tahoille, jotka eivät halua käyttää tai kykene käyttämään Suomen Asianajajien sähköistä asiointijärjestelmää. Tyypillisesti kyse on ikääntyneistä henkilöistä, jotka ovat panneet viireille asianajajaa, julkista oikeusavustajaa tai luvan saanutta oikeudenkäyntiasiamiestä koskevan valvonta-asian.

Lakiesityksen tavoitteet

Suomen Asianajajat kannattaa lakiesityksen tavoitteita ja suhtautuu myönteisesti digitaalisten ratkaisujen edistämiseen myös oikeudenhoidossa. Lakiesitys mahdollistaa sähköistä asiointia laajentamalla sen käyttöalaa ja poistamalla erilaisia sähköisen asioinnin oikeudellisia esteitä. Käsityksemme mukaan lakiesityksellä ei kuitenkaan valitettavasti tulla saavuttamaan siinä esitettyä noin 40 miljoonan euron säästötavoitteita.

Suomen Asianajajien käsityksen mukaan tämän lausunnon alussa kuvattu Suomen Asianajajien sähköisen asioinnin tilanne kuvastaa sähköisen asioinnin tilannetta maassamme yleisemminkin. Ne kansalaiset, yritykset ja muut tahot, jotka kykenevät asioimaan viranomaisten kanssa sähköisesti, tekevät niin jo nyt, jos vain viranomaiset ja muut julkisia hallintotehtäviä hoitavat organisaatiot ovat tehneet sähköisen asioinnin mahdolliseksi.

Hallituksen esityksessä ansiokkaasti kuvatuin tavoin sähköisen asioinnin lisäämisen esteenä ei ole se, että kaikki luonnolliset henkilöt eivät ole ottaneet käyttöön suomi.fi -viestejä. Sen sijaan keskeinen ongelma on siinä, että tukipalvelulaissa säädetystä käytönelvoitteesta huolimatta kaikki viranomaiset eivät ole ottaneet tukipalveluita käyttöön tai muutoin riittävästi mahdollistaneet sähköistä asiointia.

Viranomaisaloitteinen viestinvälityspalvelutilin avaaminen

Suomi.fi-viestijärjestelmän toteutuksessa, tai lakiesityksessä muutoinkaan, ei ole huomioitu sitä, että erityisesti tuomioistuimissa asianosaisilla on pääsääntöisesti heidän juuri kyseistä asiaa varten valitsemansa edustaja (tyypillisesti asianajaja). Tuomioistuintmet asioivat jo nyt tällaisten oikeudenkäyntiasiamiesten kanssa sähköisesti eikä tätä olemassa olevaa ja toimivaa sähköistä asiointia ole mahdollista siirtää suomi.fi-viestijärjestelmään kyseisen järjestelmän nykyisestä toteutuksesta johtuen. Myös tuomioistuinvirasto on kiinnittänyt asiaan lausuntokierroksella huomiota, mutta nämä huomiot eivät ole johtaneet lakiesityksen muuttamiseen.

Hallituksen esityksessä kuvatuin tavoin suomi.fi-viestit eivät tällä hetkellä ole käytännössä oikeushenkilöille käyttökelpoisia. Näillä näkymin käyttökelpoisuuden saavuttaminen edellyttäisi vähintään yksityisten digipostipalveluiden mahdollistamista, mitä koskeva lainvalmistelu on tarkoitus aloittaa vasta tänä syksynä. Kuten hallituksen esityksessä todetaan, eurooppalaisissa vertailumaissa on laajalti turvauduttu yksityisten digipostipalveluiden hyödyntämiseen.

Suomi.fi-viestejä ei tällä hetkellä pysty myöskään käyttämään eIDAS-asetuksen mukaisella tunnistusvälineellä. Kyseisen asetuksen kansallista täytäntöönpanoa tukeva valtiovarainministeriön hanke on kesken, eikä hallitus ole vielä antanut asiasta esitystä eduskunnalle.

Osana ensisijaisesti digitaalisen viranomaisviestinnän edistämishjelmaa digi- ja väestövirasto teki 12.5.2025 suomi.fi-palveluun muutoksen, jonka myötä järjestelmä kehottaa tunnistautumispalvelua käyttäviä tahoja ottamaan viestinvälityspalvelutilin käyttöön. Tämän yksinkertaisen muutoksen myötä viestinvälityspalvelutilin käyttäjien määrä on neljässä kuukaudessa lisääntynyt 550 000 käyttäjällä ja odotettavissa on, että määrä edelleen kasvaa vauhdikkaasti.

Viranomaisaloitteiseen viestinvälitystilin avaamiseen liittyy hallituksen esityksessä todetuin tavoin oikeusturvaongelmia ja Suomen Asianajajien käsityksen mukaan se tulee käytännössä johtamaan oikeudenmenetyksiin. Viranomaisaloitteinen viestinvälitystilin avaaminen olisi nykyisessä tilanteessa myös tarpeetonta, koska viestinvälitystilin vapaaehtoinen käyttöönotto edistyy tällä hetkellä huomattavan nopeasti.

Edellä todetuista syistä johtuen Suomen Asianajajat esittää kunnioittavasti, että viranomaisaloitteiseen viestinvälitystilin käyttöönottamiseen ei lainkaan ryhdyttäisi. Asiaa olisi näiltä osin mahdollista harkita uudestaan sen jälkeen, kun yksityiset digipostipalvelut on lainsäädäntötoimin mahdollistettu ja niitä on myös tosiasiallisesti saatavilla ja kun eIDSA-asetuksen täytäntöönpano on saatettu loppuun.

Oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 15 §

Lausuntokierroksella useat käräjäoikeudet esittivät, että oikeudenkäymiskaareen otettaisiin prosessiosoitetta koskeva olettasäännös, jonka mukaan tuomioistuimen kanssa sähköpostitse asioineen asianosaisen prosessiosoitteeksi katsottaisiin hänen sähköpostiosoitteensa. Hallitus ei kuitenkaan esitä tällaista sääntelyä, koska se ”puuttuisi prosessiosoitteesäntelyn perusratkaisuihin ja vaatisi tuekseen laajempaa tarkastelua ja valmistelua” (hallituksen esityksen s. 108). Suomen Asianajajat on asiasta samaa mieltä.

Hallitus esittää kuitenkin, että oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 15 §:n loppuun lisättäisiin seuraava virke:

”Jos valittaja on toimittanut valituksen tai myöhemmin asian vireillä ollessa muun asiakirjan hallintotuomioistuimen sähköiseen asiointipalveluun, prosessiosoitteeksi katsotaan kuitenkin ilmoitetun sähköinen asiointipalvelu.”

Esitetty järjestely, jolla asianosaisen prosessiosoitteeksi viran puolesta katsottaisiin jokin muu osoite, kuin minkä asianosainen on itse ilmoittanut, olisi erittäin poikkeuksellinen ja se puuttuisi prosessiosoitteesäntelyn perusratkaisuihin aivan samalla tavalla kuin edellä viitattu sähköpostiosoitetta koskeva koskeva olettamasäännös.

Suomen Asianajajien käsityksen mukaan oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 15 §:n muuttaminen edellä kuvatulla tavalla johtaisi siihen, että asianosaiset ja heidän oikeudenkäyntiasiamiehensä välttelisivät asiointijärjestelmän käyttöä pelkäämään siitä syystä, että asiointijärjestelmän käyttämisellä olisi tällainen vaikutus asianosaisen prosessiosoitteeseen. Esitetty sääntely toimisi näin ollen tarkoitustaan vastaan.

Suomen Asianajajat esittää kunnioittavasti, että oikeudenkäynnistä hallintoasioissa annetun lain 15 §:n loppuun ei lisättäisi edellä lainattua virkettä.

Viestien säilytysaika

Hallitus esittää, että palveluntuottajan olisi säilytettävä viestinvälityspalvelun avulla välitetyt viestit viiden vuoden ajan nykyisen kahden vuoden sijaan (tukipalvelulain 13 §). Suomen Asianajajat kannattaa säilytysajan pidentämisestä ja toivoo, että säilytysaika olisi tätäkin pidempi. Viestien poistumisesta johtuvien oikeudenmenetysten välttämiseksi Suomen Asianajajat ehdottaa, viestien säilytysajaksi säädettäisiin kymmenen vuotta.

Helsingissä 6. päivänä lokakuuta 2025

SUOMEN ASIANAJAJAT

Niko Jakobsson
Pääsihteeri

LAATI

Asianajaja Risto Sandvik, Helsinki

Suomen Asianajajien lausunnot valmistellaan oikeudellisissa asiantuntijaryhmissä, joiden toiminnassa on mukana noin 150 asianajajaa. Tämä lausunto on valmisteltu teknologia, viestintä ja tietosuoja -asiantuntijaryhmässä.